

RAE HUVIALAKOOLI SPORDIOSAKONNA MALE AINEKAVA

Chess Curriculum

ÜLDOSA

Maleõpetuse ainekava on alusdokument, mis määrab kindlaks: õppe-treening- ja kasvatustöö eesmärgid ja ülesanded; õppe-treeningtöö korralduse ja õppematerjali; treeningrühmade vanuse, soovitava treeningmahu, õppematerjali jaotusmahu.

Ainekava täitmine seab maleõpetuse põhiülesanneteks:

- laste ja noorte eesmärgistatud ja järjepideva õpetamise algettevalmistuse astmest alates õppetreeningastme ja meisterlikkuse astme tasemele,
- järelkasvu kasvatamise noorte ja täiskasvanute Eesti koondistele.

ÕPPETÖÖ KORRALDUS

Male õppe-treening-ja kasvatustöö protsess on kolmeastmeline:

- algettevalmistusaste,
- õppe-treeningaste,
- meisterlikkuse aste.

Treeningud toimuvad klassiruumis, vajadusel ka veebi vahendusel. Õppe-treeningastme ja meisterlikkuse astme õpilastel lisandub ühistreeningule kodune individuaalne töö.

Algettevalmistuse aste on kestusega kuni 4 õppe-treeningaastat. Algettevalmistuse treeningrühmad moodustatakse 6-12-aastatest malehuvilistest tervisepiiranguta või tervisepiiranguga õpilastest, kes suudavad osaleda treeningutel ja võistlustel.

Õppe-treeningaste kestab kuni 6 õppe-treeningaastat. Treeningrühmad komplekteeritakse algettevalmistuse läbinud õppuritest ja täiendavalt ka mujal vajaliku ettevalmistuse saanud malehuvilistest noortest.

Meisterlikkuse aste kestab kuni 3 treeningaastat.

ÕPPE EESMÄRGID JA PÄDEVUSED

Õppe eesmärgid arvestades õpilase individuaalseid võimeid, eripära, arengut, iseseisvust, omaalgatust, aktiivsust:

- malemängu aluste ja teoreetiliste teadmiste omandamine;
- huvi süvendamine malemängu vastu ning selle hoidmine;
- abstraktse ja loogilise mõtlemise arendamine;
- iseseisva töö oskuste kujundamine;
- loova mõtlemise, analüüsivõime ja intuitsiooni arendamine;
- mälu ja tähelepanuvõime arendamine;
- julguse ja otsustusvõime arendamine;
- isikupärase mängustiili kujundamine;
- osalemine võistlustel;
- sportlike eesmärkide seadmine ja nende täitmine.

Male ainekava taotleb õpilasel järgmiste üldpädevuste kujunemist:

- õpipädevus - häälestada ja motiveerida õpitegevust maleõppes; olla avatud uutele teadmistele ning hinnata oma õpitegevust;
- tegevuspädevus – luua tegevuseesmärke ja oskus näha ette oodatavaid tulemusi, oskus teha koosööd;
- väärtuspädevus – oskus tajuda oma seotust teiste inimestega; austus vastaste, kohtunike, reeglite ja iseenda vastu;
- enesemääratluspädevus - oskus hinnata iseennast ja oma mängutaset;
- ainepädevus - kujuneb male õpitulemuste alusel.

ÕPPEPROTSESS

Algettevalmistusaste

Nädalas toimub 2-6 õppetundi.

Algettevalmistusastmes tuleb omandada:

- 1) male lühiajalugu (maailmas ja Eestis);
- 2) malelaud, malendid, käigud;
- 3) mõisted: „tuli“, „matt“, „viik“, „patt“, „igavene tuli“;

- 4) malendite suhteline väärtus;
- 5) oskus lahendada 1-käigulisi ja lihtsamaid 2-käigulisi matiülesandeid;
- 6) oskus anda äratõmbetuld ja kahekordset tuld; 7) mõiste „kahvel“ ja oskus seda kasutada;
- 8) mõiste „sidumine“ ja oskus seda lihtsamates seisudes kasutada;
- 9) kolm võimalust kaitseks tule eest;
- 10) kõige lühem võimalik partii;
- 11) oskus panna „karjapoisi matti“ ja oskus end selle eest kaitsta;
- 12) oskus kirjutada üles seise ja partiisid;
- 13) oskus läbi viia lihtsamaid mati ja materjalivõidu taktikalisi tüüpkombinatsioone ja kaitsta end nende eest;
- 14) oskus matistada üksikut kuningat kahe vankriga;
- 15) oskus matistada üksikut kuningat lipu ja kuningaga;
- 16) oskus matistada üksikut kuningat vankri ja kuningaga;
- 17) mõiste „opositsioon“ ja oskus seda lihtsamates seisudes kasutada;
- 18) oskus mängida lihtsamaid etturilõppmänge;
- 19) avangu põhiprintsiibid;
- 20) oskus tunda ära erinevaid lahtisi, poollahtisi, poolkinniseid ja kinniseid avanguid;
- 21) vähemalt ühe lahtise avangu peavariandi tundmine ja kasutamine oma partiides.

Õppe-treeningaste

Nädalas toimub 6-10 õppetundi.

Õppe-treeningastmes tuleb omandada:

- 1) isikliku avangurepertuaari väljatöötamine;
- 2) avangulõksud oma repertuaari kuuluvates avangutes;
- 3) vastase arenguvigade ära kasutamine (varajased lipu või vankri väljatoomised, vangerdamata kuninga seisu avamine, arendamata kerged vigurid, loovutatud tsenter jne);
- 4) etturite koostöö, etturikett, vastase etturiketi lõhkumine avangus ja kesk- ja lõppmängus; tüüpseisud;
- 5) sidumine avangus ja keskmängus;
- 6) plaani leidmine keskmängus, strateegia;
- 7) tüüpilised taktikalised kombinatsioonid keskmängus;
- 8) lõppmängud: kuningas ja lipp kuninga ja vankri vastu; kuningas ja lipp kuninga, vankri ja kerge viguri vastu;
- 9) oskus matistada kuninga ja kahe odaga üksikut kuningat;

10) etturilõppmängud: vabaettur ühel tiival, vabaettur mõlemal tiival, etturite läbimurre, tempode kasutamine, kuninga aktiivsus, kahe mitteseotud vabaetturi liikumine, üleminek etturilõppmängu jm tüüpseisud;

11) vankrilõppmängud: vaba liini ärakasutamine; vanker kerge viguri vastu; vankrite topeldamine liinil või real; vanker 7. real (2. real), vastase kuninga tee äralõikamine; vanker, kuningas ja vabaettur vankri ja kuninga vastu jne. tüüpseisud.

Meisterlikkuse aste

Spordimeisterlikkuse rühm komplekteeritakse õppetreeningastme läbinud õpilastest, kes on omandanud taseme, mis võimaldab võistelda tugevatasemelistel täiskasvanute võistlustel.

Meisterlikkuse astmes toimub koos õpilase iseseisva treeningtööga 10-14 õppetundi nädalas.

Õppetöö toimub individuaalse õppekava alusel. Jätkatakse oma avangurepertuaari täiendamisega, keskmänguseisude süvaanalüüsiga ning järjest keerukamate lõppmänguseisude harjutamisega. Neist ükski teema ei ole lõpuni hoomatav, ka suurmeistrid on õpipoiste rollis. Ehk nagu küsiti kunagi tuntud suurmeistrilt Richard Retilt: „Mille poolest erineb tugev mängija nõrgast?“. Suurmeister vastas: „Seal, kus nõrgale mängijale on kõik selge, on tugevale veel kõik saladuseks.“